

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016283962

Дата перевірки:
26.05.2024 15:05:46 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
04.06.2024 12:03:18 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Курсова робота_Глушко Микола Миколайович

Кількість сторінок: 25 Кількість слів: 4863 Кількість символів: 41298 Розмір файлу: 168.50 KB ID файлу: 1016077774

29.4% Схожість

Найбільша схожість: 18% з Інтернет-джерелом (https://dut.edu.ua/firefox/l_628_31848126.pdf)

29.4% Джерела з Інтернету

1000

Сторінка 27

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Полтавський фаховий коледж

Циклова комісія правознавства

Курсова робота

з дисципліни «Теорія держави та права» на тему:
**«Загальна характеристика юридичної
відповідальності»**

Виконав:

здобувач 1 курсу,

групи ПЗ-23-2фмб-р1

Глушко Микола Миколайович

Науковий керівник: старший викладач

Стрілко Дмитро Леонідович

Полтава 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	6
РОЗДІЛ ІІ. ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	12
РОЗДІЛ ІІІ. ПІДСТАВИ ПРИТЯГНЕННЯ І ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	18
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	24

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Юридична відповідальність є однією з ключових складових правової системи будь-якої держави, включаючи Україну. Вона виконує важливі функції захисту суспільних відносин, забезпечення правопорядку та справедливості. У сучасних умовах, коли відбуваються глибокі соціально-економічні трансформації, питання юридичної відповідальності набувають особливої актуальності. Це зумовлено низкою факторів:

1. **Правова держава та верховенство права.** У демократичній правовій державі принцип верховенства права передбачає, що всі громадяни та органи влади підпорядковуються закону. Юридична відповідальність виступає як механізм, який забезпечує дотримання цього принципу.

2. **Боротьба з корупцією.** Корупція є однією з найбільших проблем, що перешкоджають розвитку держави. Ефективна система юридичної відповідальності сприяє зменшенню корупційних проявів шляхом невідворотності покарання за правопорушення.

3. **Захист прав людини.** Юридична відповідальність забезпечує захист прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та міжнародними правовими актами. Вона дозволяє притягати до відповідальності осіб, що порушують права інших, тим самим забезпечуючи справедливість у суспільстві.

4. **Економічний розвиток.** Ефективна система юридичної відповідальності створює сприятливі умови для економічного розвитку, забезпечуючи захист прав власності, виконання контрактних зобов'язань і створюючи довіру до правової системи.

5. **Соціальна стабільність.** В умовах політичної та соціальної нестабільності, юридична відповідальність сприяє зміцненню суспільного порядку, забезпечуючи відповідальність за порушення законів і правопорядку.

6. **Євроінтеграційні процеси.** Україна активно прагне до інтеграції в європейське співтовариство, що передбачає приведення національного законодавства у відповідність із європейськими стандартами, включаючи питання

3

юридичної відповідальності.

Таким чином, актуальність дослідження юридичної відповідальності обумовлена необхідністю вдосконалення правової системи України, забезпечення ефективного захисту прав і свобод громадян, а також відповідності сучасним викликам та вимогам європейської інтеграції.

Об'єктом дослідження є юридична відповідальність як правовий інститут, що забезпечує дотримання правових норм, захист прав і свобод громадян, а також забезпечення правопорядку в суспільстві.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти юридичної відповідальності, її види, правові механізми реалізації, а також практика застосування юридичної відповідальності в Україні. Це включає аналіз законодавчої бази, діяльності правозастосовчих органів та конкретних прикладів з судової практики.

Метою курсової роботи є всебічне дослідження інституту юридичної відповідальності, визначення його сутності, видів, та механізмів реалізації в сучасній правовій системі України, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення правозастосовчої практики у цій сфері.

Завдання дослідження:

1. Визначити основні теоретичні підходи до розуміння юридичної відповідальності.
2. Окреслити історичний розвиток та трансформації поняття юридичної відповідальності.
3. Здійснити класифікацію видів юридичної відповідальності на основі різних критеріїв.
4. Розглянути особливості адміністративної, кримінальної та цивільної відповідальності.
5. Дослідити законодавчу базу, що регулює юридичну відповідальність в Україні.
6. Визначити роль та функції органів, що забезпечують реалізацію юридичної відповідальності.

Виконання цих завдань дозволить глибше зрозуміти природу юридичної відповідальності, її роль у правовій системі України, а також виявити шляхи

4

підвищення ефективності її застосування на практиці.

Бібліографічний огляд літератури. Особливості методології та правового регулювання юридичної відповідальності в сучасному праві досліджували Аземша І. Б., Безклубий І.А., Бобровник С.В., Гриценко І.С., Скакун О.Ф., Грищук В.К., Задніпряна М.Ю., Цвік М.В., Зелена І., Кельман М.С., Мурашин О.Г., Іванова О.І., Каленіченко Л.І., Кальян О.С., Лук'янець Д.М., Очколяс Д.К., Подорожній Є.Ю., Соломчак Х.Б., Шульга А.М. та інші.

Відзначаючи здобутки зазначених науковців у формуванні та розвитку сучасних поглядів на юридичну відповідальність як різновид соціальної відповідальності, звернемо увагу на доцільність спрямування пізнавального потенціалу на певне доповнення, інколи переосмислення або розробку тих аспектів, що залишилися поза увагою вчених.

Методи дослідження. В ході дослідження були використані різноманітні методи:

- ✓ діалектичний метод;
- ✓ системно-функціональний метод;
- ✓ логічний метод;
- ✓ метод сходження;
- ✓ порівняльно-правовий метод.

Структура курсової роботи складається зі вступу, 3-ох розділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ I. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Юридична відповідальність є багатогранним правовим явищем, яке відіграє важливу роль у забезпеченні правопорядку, захисту прав і свобод громадян, а також у регулюванні суспільних відносин. Різні науковці та правові школи дають різні визначення цього поняття, що відображає його складність та багатогранність. Нижче наведено основні визначення та підходи до розуміння юридичної відповідальності.

У класичному визначенні юридична відповідальність — це передбачений правовими нормами обов'язок особи зазнати несприятливих наслідків за вчинення правопорушення. Це обов'язок відповідати перед державою та суспільством за свої дії чи бездіяльність, які порушують правові норми [11, с. 24].

Підходи до визначення

1. Позитивістський підхід. Юридична відповідальність розглядається як реакція держави на правопорушення, яка виражається в застосуванні до правопорушника державних примусових заходів, спрямованих на відновлення порушених прав, запобігання нових правопорушень та виховання правопорушника.

2. Соціологічний підхід. Юридична відповідальність розглядається як соціально-правове явище, що включає не тільки державні санкції, але й моральні, соціальні наслідки для правопорушника, які впливають на його поведінку і статус у суспільстві.

3. Функціональний підхід. Відповідальність трактується як інструмент правового регулювання, який забезпечує захист правопорядку, профілактику правопорушень та виховання правосвідомості громадян [17, с. 8 - 9].

Основні елементи юридичної відповідальності:

1. Суб'єкт відповідальності. Фізичні та юридичні особи, які вчинили правопорушення та можуть бути притягнуті до відповідальності.

2. Об'єкт відповідальності. Правові норми, які були порушені в

результаті дій чи бездіяльності суб'єкта.

3. Підстава відповідальності. Факт вчинення правопорушення, який встановлюється компетентними органами (судом, адміністративними органами тощо).

4. Санкції. Примусові заходи, передбачені законом, що застосовуються до правопорушника (штрафи, позбавлення волі, компенсація збитків тощо) [8, с. 321].

В узагальненому визначені юридична відповідальність — це система правових відносин, що виникають у зв'язку з вчиненням правопорушення і включають застосування до правопорушника встановлених законом санкцій, спрямованих на відновлення порушених прав, відшкодування завданої шкоди, виховання правопорушника та запобігання нових правопорушень [1, с. 56].

Таким чином, юридична відповідальність є важливим механізмом підтримання правопорядку та справедливості в суспільстві, забезпечуючи ефективне функціонування правової системи і захист прав громадян.

Юридична відповідальність має ряд ключових ознак, які дозволяють відрізнити її від інших видів соціальної відповідальності та визначити її специфіку в правовій системі. Основні ознаки юридичної відповідальності включають:

1. Наявність правової норми. Юридична відповідальність базується на нормах права, що визначають умови та підстави для її застосування. Ці норми закріплені в законодавчих актах і мають обов'язкову силу.

2. Правопорушення як підстава відповідальності. Юридична відповідальність настає виключно в разі вчинення правопорушення — дії або бездіяльності, що порушує правові норми. Правопорушення є основною підставою для притягнення до відповідальності.

3. Державний примус. Юридична відповідальність передбачає застосування заходів державного примусу до правопорушника. Це можуть бути адміністративні, кримінальні, цивільні або дисциплінарні санкції.

4. Санкції. Основним елементом юридичної відповідальності є санкції — несприятливі наслідки, які правопорушник зазнає за свої дії. Санкції можуть

включати штрафи, позбавлення волі, компенсацію збитків, позбавлення певних прав тощо.

5. Процесуальний порядок притягнення до відповідальності. Застосування юридичної відповідальності здійснюється у визначеному законом процесуальному порядку, що включає розгляд справи компетентними органами (судом, адміністративними органами).

6. Офіційний характер відповідальності. Юридична відповідальність має офіційний характер і встановлюється державою. Вона реалізується через діяльність уповноважених органів, таких як суди, правоохоронні органи та інші державні установи.

7. Особистий та майновий характер відповідальності. Юридична відповідальність може бути особистою (наприклад, позбавлення волі) або майновою (наприклад, штраф, конфіскація майна).

8. Відповідальність за вину. У більшості випадків юридична відповідальність настає за наявності вини правопорушника. Вина може бути у формі умислу або необережності.

9. Чітка регламентація у правових актах. Порядок притягнення до відповідальності, види правопорушень та відповідних санкцій чітко визначені у правових актах, що забезпечує передбачуваність та стабільність правової системи. [10, с. 178]

Ці ознаки дозволяють чітко визначити межі юридичної відповідальності та забезпечити її ефективне застосування в правовій системі, що сприяє захисту прав і свобод громадян, підтриманню правопорядку та справедливості в суспільстві.

Юридична відповідальність переслідує певні цілі, зокрема:

- Відновлення порушених прав. забезпечення компенсації за завдані збитки або відновлення стану, що існував до правопорушення.

- Покарання правопорушника. Застосування санкцій, які мають каральний характер.

- Запобігання новим правопорушенням. Попередження подібних дій у майбутньому як з боку правопорушника, так і з боку інших осіб.

- Виховання правопорушника та суспільства. Формування поваги до права та підвищення правової свідомості громадян [3, с. 47].

Принципи юридичної відповідальності є основоположними ідеями та правилами, що визначають сутність і характер правовідносин, пов'язаних із застосуванням юридичної відповідальності. Вони забезпечують справедливість, обґрунтованість та ефективність процесу притягнення до відповідальності. Основні принципи юридичної відповідальності включають:

1. Законність. Принцип законності передбачає, що юридична відповідальність може наступати лише за дії, що визначені законом як правопорушення, і в порядку, встановленому законодавством. Це означає, що покарання або інші санкції не можуть бути застосовані довільно, а тільки на основі чітко визначених правових норм.

2. Винуватість (вина). Юридична відповідальність настає лише за наявності вини правопорушника. Вина може бути у формі умислу або необережності. Відповідальність без вини (об'єктивна відповідальність) застосовується лише у виключних випадках, передбачених законом.

3. Справедливість. Принцип справедливості вимагає, щоб міра відповідальності відповідала тяжкості правопорушення, характеру і ступеню вини правопорушника. Це означає, що покарання має бути пропорційним вчиненому правопорушенню.

4. Невідворотність відповідальності. Юридична відповідальність повинна настати за кожне правопорушення. Це означає, що жодне правопорушення не повинно залишатися без належної реакції з боку держави та суспільства.

5. Гуманізм. Принцип гуманізму передбачає, що застосування юридичної відповідальності повинно здійснюватися з урахуванням прав і свобод людини, її гідності. Санкції не повинні бути жорстокими чи принизливими.

6. Індивідуалізація покарання. Кожне правопорушення повинно розглядатися індивідуально, з урахуванням особистості правопорушника, обставин вчинення правопорушення, ступеня його вини та інших факторів. Це забезпечує призначення справедливого та обґрунтованого покарання.

7. Пропорційність примусу вчиненому протиправному діянню. Даний принцип економії вимагає, щоб примусові заходи застосовувалися лише в обсязі, необхідному для досягнення цілей юридичної відповідальності. Це означає мінімізацію використання репресивних заходів та пошук альтернативних способів впливу на правопорушника.

8. Гласність. Принцип гласності означає, що процес притягнення до відповідальності повинен бути відкритим і доступним для громадськості, за винятком випадків, передбачених законом (наприклад, захист державної таємниці або особистого життя).

9. Рівність перед законом. Усі особи, незалежно від їхнього соціального статусу, посади, матеріального стану або інших обставин, повинні бути рівні перед законом і нести однакову відповідальність за вчинені правопорушення.

10. Презумпція невинуватості. Принцип презумпції невинуватості означає, що особа вважається невинуватою у вчиненні правопорушення, доки її вина не буде доведена в установленому законом порядку і підтверджена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили [9, с. 22 - 23].

Ці принципи забезпечують справедливе, законне та ефективне застосування юридичної відповідальності, сприяють захисту прав і свобод громадян, а також підтриманню правопорядку в суспільстві.

Юридична відповідальність виконує кілька важливих функцій, які забезпечують її роль у правовій системі та суспільстві. Основні функції юридичної відповідальності включають:

1. Охоронна функція. Ця функція полягає в захисті правопорядку, законності, прав і свобод громадян. Юридична відповідальність забезпечує охорону суспільних відносин від неправомірних дій, захищає права і законні інтереси громадян та організацій.

2. Каральна функція. Каральна або репресивна функція передбачає застосування санкцій до правопорушників з метою покарання за вчинені протиправні дії. Це сприяє відновленню справедливості та відшкодуванню шкоди, завданої правопорушенням.

3. Попереджувальна (превентивна) функція. Ця функція спрямована на запобігання правопорушенням у майбутньому. Застосування юридичної відповідальності має стримуючий ефект як для самого правопорушника, так і для інших осіб, запобігаючи повторним або аналогічним правопорушенням.

4. Виховна функція. Виховна функція полягає у формуванні правосвідомості та правової культури громадян. Юридична відповідальність сприяє усвідомленню особами важливості дотримання правових норм, вихованню поваги до закону і правопорядку.

5. Відновлювальна функція. Відновлювальна функція спрямована на відновлення порушених прав і законних інтересів постраждалих осіб. Це може включати компенсацію збитків, відшкодування моральної шкоди та інші заходи, що сприяють відновленню справедливості.

6. Регулятивна функція. Юридична відповідальність виконує регулятивну функцію, впливаючи на поведінку суб'єктів правовідносин і спрямовуючи їх до дотримання правових норм. Це забезпечує упорядкованість суспільних відносин і стабільність правового середовища.

7. Компетенційна функція. Ця функція полягає у визначенні компетенції та повноважень державних органів і посадових осіб, що здійснюють застосування заходів юридичної відповідальності. Вона забезпечує чітке розмежування повноважень між різними інститутами правозастосування.

8. Гарантійна функція. Гарантійна функція передбачає забезпечення реалізації прав і свобод громадян, закріплених у законодавстві. Юридична відповідальність виступає як гарантія захисту цих прав у випадку їх порушення.

9. Коригувальна функція. Коригувальна функція спрямована на виправлення поведінки правопорушника, його ресоціалізацію та реінтеграцію у суспільство. Це включає виправлення неправильних уявлень про правові норми і стимулювання правомірної поведінки.

10. Інформаційна функція. Інформаційна функція юридичної відповідальності полягає у створенні інформаційного фону про наслідки правопорушень, що сприяє підвищенню правової обізнаності громадян та формуванню громадської думки щодо

неприпустимості протиправної поведінки [12, с. 27].

Ці функції разом забезпечують ефективне функціонування системи юридичної відповідальності, підтримання правопорядку, захист прав і свобод громадян, а також сприяють формуванню правової культури у суспільстві.

РОЗДІЛ II. ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Юридична відповідальність класифікується за різними критеріями залежно від характеру правопорушень, суб'єктів відповідальності, застосовуваних санкцій та інших ознак. Основні види юридичної відповідальності включають:

1. За галузю права

1. Кримінальна відповідальність. Виникає в результаті вчинення злочину і передбачає застосування кримінальних покарань (позбавлення волі, штрафи, виправні роботи тощо).

2. Адміністративна відповідальність. Настає за адміністративні правопорушення і передбачає застосування адміністративних стягнень (штрафи, адміністративний арешт, конфіскація тощо).

3. Цивільна відповідальність. Виникає внаслідок порушення цивільних прав і обов'язків, включає відшкодування збитків, виплату неустойки, компенсацію моральної шкоди тощо.

4. Дисциплінарна відповідальність. Настає за порушення трудової дисципліни і передбачає застосування дисциплінарних стягнень (догана, звільнення, пониження в посаді тощо).

5. Матеріальна відповідальність. Виникає у трудових відносинах за завдану майнову шкоду роботодавцю або працівнику [19, с. 111].

2. За суб'єктом правопорушення

1. Відповідальність фізичних осіб. Застосовується до індивідуальних суб'єктів (громадян, посадових осіб) за вчинення правопорушень.

2. Відповідальність юридичних осіб. Застосовується до організацій,

підприємств та установ за порушення законодавства [24, с. 501].

3. За формою вини

1. Відповідальність за умисне правопорушення. Настає за дії, вчинені з умислом (усвідомлення і бажання наслідків).

2. Відповідальність за необережне правопорушення. Настає за дії, вчинені з необережності (недбалість, самовпевненість).

4. За ступенем вини

1. Основна відповідальність. Передбачає основні санкції, визначені законом за конкретне правопорушення (позбавлення волі, штраф тощо).

2. Додаткова відповідальність. Передбачає додаткові санкції, що можуть застосовуватись разом з основними (конфіскація майна, позбавлення спеціального права тощо).

5. За процедурою притягнення до відповідальності

1. Судова відповідальність. Настає за рішенням суду (кримінальні, цивільні, адміністративні справи).

2. Адміністративна відповідальність. Настає за рішенням адміністративних органів (органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування).

3. Внутрішньоорганізаційна відповідальність. Настає за рішенням внутрішніх органів організації (дисциплінарна відповідальність) [15, с. 8 - 9].

Ця класифікація дозволяє систематизувати різні види юридичної відповідальності, визначити їх специфіку та механізми застосування в правовій системі, що сприяє ефективному регулюванню суспільних відносин і забезпеченню правопорядку.

Адміністративна відповідальність є одним із видів юридичної відповідальності, яка передбачає застосування адміністративних санкцій за порушення адміністративного законодавства. Цей вид відповідальності відрізняється від кримінальної тим, що санкції є менш строгими і не передбачають позбавлення волі, але можуть включати штрафи, адміністративний арешт, адміністративне затримання та інші адміністративні покарання [2, с. 138].

Основні характеристики адміністративної відповідальності:

1. Суб'єкти відповідальності. Адміністративна відповідальність може застосовуватись як до фізичних осіб (громадян), так і до юридичних осіб (підприємств, організацій тощо), які вчинили адміністративне правопорушення.

2. Правопорушення. Це невідповідність дій або бездіяльності суб'єктів права вимогам законодавства, що регулює певні суспільні відносини. Наприклад, порушення правил дорожнього руху, порушення санітарних норм, порушення правил торгівлі тощо.

3. Санкції за адміністративні правопорушення можуть включати:

- Штрафи (грошові стягнення).
- Адміністративний арешт (підлягається затримання на певний строк).
- Адміністративне затримання (тимчасове обмеження волі на короткий строк).
- Конфіскація предметів, що використовувались або що були здобуті внаслідок правопорушення.

- Інші адміністративні покарання відповідно до законодавства.

4. Процедура притягнення до відповідальності. Зазвичай вирішення питань про адміністративну відповідальність здійснюється компетентними органами (адміністративними органами, місцевими органами влади тощо) шляхом складання протоколу про адміністративне правопорушення, розгляду справи і прийняття рішення.

5. Гарантії прав осіб, які притягаються до відповідальності. Особи, які притягуються до адміністративної відповідальності, мають право на захист і належну правову допомогу, включаючи право на адвоката.

Приклади адміністративних правопорушень:

- Порушення правил дорожнього руху (паркування на тротуарі, перевищення швидкості тощо).
- Порушення санітарних норм (незаконне скидання сміття, порушення санітарного режиму у громадських місцях тощо).
- Порушення правил торгівлі (продаж алкогольних напоїв без ліцензії, продаж контрабандних товарів тощо).

- Порушення правил землекористування (будівництво без дозволу, заборона на вирубку лісу тощо) [22, с. 207].

Адміністративна відповідальність відіграє важливу роль у забезпеченні правопорядку і нормальної функціонуючої соціально-економічної системи, сприяючи регулюванню поведінки суб'єктів права та забезпеченню захисту інтересів суспільства.

Кримінальна відповідальність є одним із основних видів юридичної відповідальності, яка передбачає застосування кримінальних санкцій за вчинення злочину. Цей вид відповідальності є найбільш серйозним у правовій системі, оскільки може передбачати покарання у вигляді позбавлення волі, штрафів, або інших спеціальних заходів.

Основні характеристики кримінальної відповідальності:

1. Суб'єкти відповідальності. Кримінальна відповідальність може бути застосована до фізичних осіб (громадян) за вчинення кримінальних правопорушень. Юридичні особи (підприємства, організації) зазвичай не підлягають кримінальній відповідальності, але можуть нести адміністративну відповідальність за дії своїх представників.

2. Правопорушення. Кримінальні правопорушення є важкими, суспільно небезпечними діями, що порушують найважливіші інтереси суспільства і обумовлені особливими обставинами, які не можуть бути усунуті в інший спосіб. Наприклад, убивство, грабіж, шахрайство, зґвалтування, крадіжка з вживанням насильства тощо.

3. Санкції за кримінальні правопорушення можуть включати:

- Позбавлення волі (тюремне ув'язнення на певний строк або безстроково).
- Штрафи (грошові стягнення).
- Конфіскація майна.
- Запобіжний захід (обмеження свободи, підписка про невиїзд тощо).

4. Процедура притягнення до відповідальності. Кримінальна відповідальність встановлюється судом у відповідності до кримінального законодавства. Процедура включає попереднє слідство, розгляд справи в суді та прийняття відповідного рішення.

5. Гарантії прав обвинуваченого. Обвинувачений має право на захист, включаючи право на захист в суді, право на надання доказів на свою користь, право на відсторонення суддів, які мають інтерес до рішення справи тощо.

Приклади кримінальних правопорушень:

- Вбивство (навмисне завдається смертельне поранення або вчиняється діяльність, що спричинила смерть людини).
- Грабіж (захоплення майна з застосуванням насильства або погрози насильством).
- Шахрайство (незаконне одержання майна шляхом обману).
- Зґвалтування (навмисне застосування сексуального насильства проти іншої особи).
- Крадіжка (незаконне заволодіння майном іншої особи без її згоди тощо) [14, с. 402].

Кримінальна відповідальність має велике значення для забезпечення правопорядку та захисту громадянських прав у суспільстві, де найважливішими цілями є захист життя, здоров'я, честі і гідності людини.

Цивільна відповідальність є одним із видів юридичної відповідальності, що передбачає застосування цивільних санкцій за порушення цивільних прав і обов'язків. Цей вид відповідальності спрямований на відновлення порушеного правопорядку у цивільних відносинах та компенсацію завданої шкоди.

Основні характеристики цивільної відповідальності:

1. Суб'єкти відповідальності. Цивільна відповідальність може бути застосована як до фізичних осіб (громадян), так і до юридичних осіб (підприємств, організацій), які порушили цивільні права і обов'язки.

2. Правопорушення. Цивільне правопорушення - це порушення прав і обов'язків, які передбачені цивільним законодавством. Наприклад, невиконання або неналежне виконання договірних зобов'язань, завдання шкоди іншим особам, порушення права власності тощо.

3. Санкції цивільної відповідальності можуть включати:

- Відшкодування завданої шкоди (матеріальна відповідальність).

- Виплату неустойки (компенсація за прострочення виконання зобов'язань).
- Відновлення порушених прав (повернення майна, відновлення заборони тощо).
- Компенсація моральної шкоди (за моральні страждання або порушення честі та гідності).

4. Процедура притягнення до відповідальності. Питання про цивільну відповідальність вирішується через судовий процес. Справи можуть бути розглянуті в мирному порядку за згодою сторін або через судове судочинство, якщо сторони не змогли досягти узгодження.

5. Гарантії прав сторін. Всі сторони у справі мають право на захист і надання доказів, що вони вважають за необхідне. Підсудні мають право на правову допомогу і на справедливий судовий процес.

Приклади цивільних правопорушень:

- Невиконання договірних зобов'язань (невиконання договору купівлі-продажу, оренди, позики тощо).
- Завдання майнової шкоди (пошкодження або втрата майна через недбалість чи неправомірні дії).
- Порушення права власності (незаконне захоплення майна, порушення меж, завдання шкоди праву власності).
- Порушення прав на результати інтелектуальної власності (копіювання авторських матеріалів, використання торговельної марки без дозволу тощо) [5, с. 190 - 191].

Цивільна відповідальність грає важливу роль у забезпеченні правового порядку в суспільстві, захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб. Вона сприяє розв'язанню цивільних спорів та компенсації завданої шкоди, сприяючи відновленню правосуб'єктних відносин відповідно до закону.

РОЗДІЛ III. ПІДСТАВИ ПРИТЯГНЕННЯ І ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Підстави юридичної відповідальності – це сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою та належною.

Підстави негативної юридичної відповідальності – це сукупність обставин, наявність яких дає можливість уповноваженим органам притягнути особу, яка вчинила протиправне діяння, до юридичної відповідальності або за наявності достатніх підстав звільнити її від такої відповідальності.

Підставами притягнення до негативної юридичної відповідальності є:

– юридичний факт (фактично скоєне діяння) – скоєння самого протиправного діяння за наявності всіх ознак, які утворюють склад правопорушення (наприклад, у ч. 1 ст. 2 КК України зазначається, що підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом);

– наявність норми права, що передбачає склад правопорушення та можливість покладання юридичної відповідальності (наприклад, у ч. 22 ст. 92 Конституції України зазначено, що виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них);

– наявність правозастосовного акта, що винесений уповноваженим на те органом або посадовою особою, в якому конкретизується вид і міра юридичної відповідальності щодо окремого юридичного факту та який вступив у законну силу (наприклад, вирок суду, постанова про накладення адміністративного стягнення, наказ про оголошення догани тощо) [6, с. 11].

Звільнення від негативної юридичної відповідальності відбувається за скоєне правопорушення, де вина порушника доведена у встановленому порядку (під час звільнення особи від цивільно-правової відповідальності вину доводити не потрібно). Найпоширенішою підставою звільнення від юридичної відповідальності є

строк давності скоєння правопорушення або строк давності прийняття невиконаного правозастосовного акта щодо відповідальності правопорушника, після настання якого притягнути до юридичної відповідальності особу не можна. На ефекті зменшення ступеня суспільної небезпеки з часом, який минув після правопорушення, базуються й інші підстави звільнення від юридичної відповідальності, такі як: помилування, амністія, умовно-дострокове звільнення від відбування покарання тощо [20, с. 376].

Підстави звільнення від негативної юридичної відповідальності встановлені галузевим законодавством. Наприклад, у КК України звільнення від кримінальної відповідальності можливе у зв'язку з: дійовим каяттям; примиренням винного з потерпілим; передачею особи на поруки; зміною обстановки; закінченням строків давності. У КУпАП підставами звільнення від адміністративної відповідальності є: передача матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу, якщо з урахуванням характеру вчиненого правопорушення і особи правопорушника до неї доцільно застосувати захід громадського впливу; при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення та ін. У ЦК України передбачено підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо особа доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили та ін [4, с. 68].

Підстави звільнення від негативної юридичної відповідальності слід відмежовувати від обставин, що виключають юридичну відповідальність. У процесі встановлення факту правопорушення уповноваженими на те органами можуть бути виявлені обставини, які законодавець визначив як підстави, коли юридична відповідальність при формальній наявності складу правопорушення виключається. Іншими словами, за певних обставин юридична відповідальність є «неприпустимою», тобто не настає взагалі. До таких обставин зокрема, але не тільки, слід віднести: випадок (казус); необхідну оборону; уявну оборону; крайню необхідність та ін. Названі обставини вказують на відсутність суспільної небезпеки та протиправності діяння або на відсутність вини правопорушника. Наприклад, у КК України обставинами, що виключають кримінальну відповідальність є: необхідна оборона; уявна оборона; затримання особи, що вчинила злочин; крайня необхідність;

фізичний або психічний примус; діяння, пов'язане з ризиком та ін.

Підставою настання позитивної юридичної відповідальності є норма права (юридична підстава), яка набула юридичної сили, містить у собі правило поведінки, тобто відомості про належну або заборонену поведінку, вказує на негативні наслідки в разі вчинення забороненого діяння, або містить у собі міру заохочення суб'єктів права [7, с. 131].

Отже, для настання позитивної юридичної відповідальності достатньо юридичної підстави, а для притягнення до негативної юридичної відповідальності необхідні фактична, юридична та процесуальна підстави.

Юридичній відповідальності, окрім чіткої нормативної регламентації, властива ще й поетапність її здійснення, що встановлюється нормами процесуального права. Так, у процесі реалізації юридичної відповідальності можна виокремити певні стадії.

Стадії реалізації юридичної відповідальності – це визначені етапи реалізації юридичної відповідальності, що характеризуються особливими цілями, на досягнення яких спрямована діяльність компетентних органів. Так, у своєму розвитку позитивна юридична відповідальність проходить кілька стадій:

- 1) закріплення в регулятивних нормах права обов'язку щодо здійснення позитивних вчинків (статика встановлення відповідальності);
- 2) реалізація цього обов'язку – правомірна поведінка;
- 3) схвалення або заохочення поведінки особи (динаміка відповідальності).

Стадіями негативної юридичної відповідальності є:

- 1) виникнення відповідальності з моменту вчинення правопорушення як юридичного факту, що викликає відповідні правовідносини;
- 2) встановлення компетентними державними органами суб'єкта (та інших елементів) правопорушення;
- 3) визначення виду і міри відповідальності в акті застосування санкції юридичної норми;
- 4) реалізація конкретних заходів юридичної відповідальності, визначених

відповідним правозастосовним актом [13, с. 52].

Під час притягнення особи до юридичної відповідальності за вчинення правопорушення правоохоронні органи здійснюють аналіз та оцінку фактичних обставин юридичної справи, вибір матеріальної та процесуальної норми права та виносять індивідуально правовий акт правозастосування, обов'язковий для виконання. Тобто державно-владна діяльність правоохоронних органів виражається в тому, що вони як частина апарату держави володіють компетенцією розгляду різного роду юридичних справ і мають право застосувати державний примус.

ВИСНОВКИ

Юридична відповідальність є багатогранним правовим явищем, яке відіграє важливу роль у забезпеченні правопорядку, захисту прав і свобод громадян, а також у регулюванні суспільних відносин. Різні науковці та правові школи дають різні визначення цього поняття, що відображає його складність та багатогранність. В узагальненому визначенні юридична відповідальність — це система правових відносин, що виникають у зв'язку з вчиненням правопорушення і включають застосування до правопорушника встановлених законом санкцій, спрямованих на відновлення порушених прав, відшкодування завданої шкоди, виховання правопорушника та запобігання нових правопорушень.

Юридична відповідальність є важливим механізмом підтримання правопорядку та справедливості в суспільстві, забезпечуючи ефективне функціонування правової системи і захист прав громадян.

Юридична відповідальність має ряд ключових ознак, які дозволяють відрізнити її від інших видів соціальної відповідальності та визначити її специфіку в правовій системі. Основні ознаки юридичної відповідальності включають: процесуальний порядок притягнення до відповідальності, особистий та майновий характер відповідальності, відповідальність за вину та ін. Ці ознаки дозволяють чітко визначити межі юридичної відповідальності та забезпечити її ефективне застосування в правовій системі, що сприяє захисту прав і свобод громадян, підтриманню правопорядку та справедливості в суспільстві.

Принципи юридичної відповідальності є основоположними ідеями та правилами, що визначають сутність і характер правовідносин, пов'язаних із застосуванням юридичної відповідальності. Вони забезпечують справедливість, обґрунтованість та ефективність процесу притягнення до відповідальності. Основні принципи юридичної відповідальності включають: законність, справедливість, невідворотність покарання, гуманізм та індивідуалізація покарання, презумпція невинуватості, гласність. Ці принципи забезпечують справедливе, законне та ефективне застосування юридичної відповідальності, сприяють захисту прав і свобод громадян,

а також підтриманню правопорядку в суспільстві.

Юридична відповідальність виконує кілька важливих функцій, які забезпечують її роль у правовій системі та суспільстві. Основні функції юридичної відповідальності включають охоронну, каральну, превентивну виховну, відновлювальну. Ці функції разом забезпечують ефективне функціонування системи юридичної відповідальності, підтримання правопорядку, захист прав і свобод громадян, а також сприяють формуванню правової культури у суспільстві.

Юридична відповідальність класифікується за різними критеріями залежно від характеру правопорушень, суб'єктів відповідальності, застосовуваних санкцій та інших ознак. Основними видами юридичної відповідальності є кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна та конституційна.

Юридична відповідальність визначається трьома підставами: вчиненням протиправного діяння, наявністю закону, що передбачає правопорушення і відповідальність, і правозастосовчим актом, що визначає вид і міру відповідальності.

Найпоширенішою підставою звільнення від юридичної відповідальності є строк давності скоєння правопорушення або строк давності прийняття невиконаного правозастосовного акта щодо відповідальності правопорушника, після настання якого притягнути до юридичної відповідальності особу не можна.

Під час притягнення особи до юридичної відповідальності за вчинення правопорушення правоохоронні органи здійснюють аналіз та оцінку фактичних обставин юридичної справи, вибір матеріальної та процесуальної норми права та виносять індивідуально правовий акт правозастосування, обов'язковий для виконання. Тобто державно-владна діяльність правоохоронних органів виражається в тому, що вони як частина апарату держави володіють компетенцією розгляду різного роду юридичних справ і мають право застосувати державний примус.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аземша І. Б. Юридична відповідальність: сучасні погляди, дискусії та концепції. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 54–57.
2. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 144 с.
3. Безклубий І.А., Бобровник С.В., Гриценко І.С. Відповідальність у праві: філософія, історія, теорія : монографія. Київ, 2014. 448 с.
4. Ведерніков Ю.А. Теорія держави та права : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
5. Волинка К.Г. Загальна теорія держави і права : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2003. 240 с.
6. Грищук В. К. Негативна (ретроспективна) юридична відповідальність та її підстави. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 5–13.
7. Загальна теорія держави і права : навчальний посібник / за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 320 с.
8. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М.В. Цвіка. Харків : Право, 2015. 584 с.
9. Задніпряна М.Ю. Сучасні аспекти та критерії поділу принципів юридичної відповідальності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 4. С. 20-33.
10. Зелена І. Поняття інституту юридичної відповідальності у приватному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С.176 - 181.
11. Іванова О. І. Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності. *Вісник Академії адвокатури України*. 2012. № 3. С. 21–26.
12. Каленіченко Л. І. Сучасне розуміння сутності юридичної відповідальності в правій думці. *Право і безпека*. 2015. № 3. С. 26 - 31.
13. Кальян О.С. Юридична відповідальність: проблеми системного розуміння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія ПРАВО*. 2019. Випуск 59. Том 1. С. 51 - 54.
14. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник.

- Київ : Кондор, 2006. 477 с.
15. Лук'янець Д.М. Типологія юридичної відповідальності. *Юридична Україна*. 2004. № 3. С. 4–10.
16. Очколяс Д.К. Природа та структура теоретичної науки про юридичну відповідальність. *Підприємництво, господарство і право*. № 1. 2021. С. 193–201.
17. Подорожній Є. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «юридична відповідальність». *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 3. С. 6–15.
18. Подорожній Є.А. Особливості методології та правового регулювання юридичної відповідальності в сучасному праві. *Підприємництво, господарство і право*. № 2. 2016. С. 101–106.
19. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. Львів: Край, 2008. 224 с.
20. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. Київ : Алерта, 2013. 524 с
21. Соломчак Х.Б. Соціальні та правові цінності як детермінанти позитивної правової відповідальності. *Наше право*. 2014. № 1. С. 27–34.
22. Теорія держави і права : навчальний посібник / за заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.
23. Теорія держави і права : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 366 с.
24. Теорія держави і права : підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
25. Шульга А. М. Юридично значуща поведінка: «негативна» і «позитивна» відповідальність. *Право і Безпека*. 2012. № 1. С. 55–58.

Схожість

Джерела з Інтернету

1000

1	https://dut.edu.ua/firefox/l_628_31848126.pdf	258 джерел	18%
2	http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/24534/1/%d0%a2%d0%94%d0%9f%20%d0%bd%d0%b0%d0%b2%...	17 джерел	15.4%
3	https://arm.naiu.kiev.ua/books/tdp-new/info/lection/lec11/tema11_12.html		8.06%
4	http://nkkep.com/wp-content/uploads/2020/06/5.06-tdp-P-21-22.pdf		5.84%
5	https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/b1bd9cb6-07bf-414b-9322-ddc1fdef68db/content	5 джерел	3.89%
6	https://czasopisma.marszalek.com.pl/10-15804/cpls/1119-cpls2022/cpls20224/10016-cpls2022407	32 джерела	2.47%
7	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11434/1/%d0%91l%d0%91%d0%9b_%d0%9f%d0%9e%d0%9a%d0%90d...	48 джерел	1.91%
8	https://lbku.krok.edu.ua/index.php/legal-bulletin/article/download/381/328/598	7 джерел	1.73%
9	http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/23897/1/%d0%9a%d0%a3%d0%a0%d0%a1%20%d0%9b%d0%95%d0%9a%d0...		1.73%
10	https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ac12af3a-310c-4b40-8aef-48aa90af7990/content	19 джерел	1.5%
11	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/new_d0872702/40_3/d.pdf	54 джерела	1.25%
12	https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7098/1/%d0%91%d0%b0%d1%80%d0%b0%d0%b1%d0%b0%d1%88%20...		1.11%
13	http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/11690/1/%28%d0%9c%d0%be%d1%96%d1%81.%29%20%d0%9d%d0...	20 джерел	1.01%
14	https://nadoest.com/derjavna-penitenciarna-slujba-ukrayini-institut-kriminaleno-vi-v7-stor-2	14 джерел	1.01%
15	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67999		0.99%
16	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11013/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%20%d0%9c%d0%b5%	6 джерел	0.99%
17	http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/10760/7/diss_Melnik.pdf	4 джерела	0.99%
18	http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2018/08/Diss_Ivancov_%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf	5 джерел	0.95%
19	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/7025/2/%d0%90%d0%9f%20%d0%a2%d0%94%d0%9f_%d0%bf%d0%be%	3 джерела	0.95%
20	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/dissertations/28/3.pdf		0.9%

21	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40491/1/dis_vatras_na_sait.pdf?fbclid=IwAR1ok31typZ4_9NpyXBUK	23 джерела	0.9%
22	https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7450/1/normotv-diyaln_20-05-MAKET.pdf		0.88%
23	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/2017/3/1.pdf	18 джерел	0.84%
24	http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/4605/1/%d0%a0%d0%be%d0%bc%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2	2 джерела	0.84%
25	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/0919/9.3.pdf	5 джерел	0.82%
26	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6689/Teoriia%20derzhavy%20i%20prava_pidruchnyk	25 джерел	0.8%
27	https://infopedia.su/9xecc5.html		0.76%
28	http://nikolaevonua.org.ua/Programy/Den/P1.%20TDP.doc		0.76%
29	https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2522/delictology-3.pdf?isAllowed=y&sequence=1	14 джерел	0.74%
30	https://uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/38075		0.74%
31	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/47492/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%	10 джерел	0.74%
32	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/47488/1/%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d1%87	17 джерел	0.74%
33	http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc40/juspradenc40.pdf		0.72%
34	http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Zbirnik-II-zaochna-NPK-ilovepdf-compressed.pdf		0.72%
35	http://www.scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/f92/dis_Strilko%20V.Yu...pdf	41 джерело	0.72%
36	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7640/Diss_Bakayanova.pdf?isAllowed=y&sequence=14		0.72%
37	http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/4/44.pdf	38 джерел	0.66%
38	https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/925a5e07-65ff-4559-8a52-0d8564140850/content		0.66%
39	http://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/07-pravoznavstvo-11-klas/pravo-aston-cmyk-sayt...		0.64%
40	https://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%...		0.64%
41	http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/39407/3/dysertaciya_na_zdobuttya_naukovogo_stupenya_doktora_yurydychni	3 джерела	0.62%
42	http://law.stateandregions.zp.ua/archive/1_2020/part_1/1-1_2020.pdf	3 джерела	0.62%

65	http://uchika.in.ua/navchalenij-posibnik-chernigiv-2016-075-8-bbk-67-405ya73.html?page=28	0.51%
66	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/418/aktual_ni_problemi_suchasnoyi_nauki_i_pr.pdf?isAllowed=...	0.51%
67	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15623/mono%20Musichenko%20print.pdf?isAllowed=y&sequence=11	11 джерел 0.49%
68	https://uk.wikipedia.org/wiki?curid=109142	0.49%
69	http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/1327/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%b1%d1%81%d0%b5%d0%bd%...	4 джерела 0.49%
70	http://dndi.mvs.gov.ua/files/pdf/dissertation_Grishko_O_M.pdf	9 джерел 0.47%
71	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_%D0%BF%D...	0.47%
72	https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16881935258619.pdf	0.47%
73	https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/301fa466-55bd-4d2b-b60d-c5a21e79d4fb/content	0.45%
74	http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/2012-3.pdf	3 джерела 0.45%
75	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20846/%d0%90%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b0%d1%81%d0%b5%d0%bd%...	0.45%
76	http://www.geum.ru/next/art-259326.leaf-5.php	2 джерела 0.45%
77	https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/09fecf45-1793-4aae-a80c-4c8d40f9f891/content	0.45%
78	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9353/Administratyvno%20pravovi%20zasady%20diia	3 джерела 0.45%
79	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/new_d0872702/38_2/d.pdf	0.45%
80	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/2020/kzpd/z/r2.pdf	0.43%
81	https://naurok.com.ua/binarniy-integrovanij-urok-z-pravoznavstva-8146.html	2 джерела 0.43%
82	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5457/1/%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82%20%d0%97%d0%91%...	2 джерела 0.43%
83	http://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/05/1d.pdf	0.43%
84	https://archive.org/stream/politolohichna5op/Politolohichna9_Ts_Ya_djvu.txt	0.43%
85	http://scc.knu.ua/upload/iblock/e9c/dis_Bernatska%20N.I..pdf	0.43%
86	http://www.nvppp.in.ua/vip/2022/5/5_2022.pdf	2 джерела 0.43%

131	http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/31.pdf	0.25%
132	https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5800/1/chervinko_d.pdf	0.21%
133	https://ukrreferat.com/chapters_book/pravo/miheenko-mm-nor-vt-shibiko-vp-1999-kriminalnij-protses-ukraini-kniga.html	0.21%
134	https://ronl.org/doklady/gosudarstvo-i-pravo/88762	33 джерела 0.21%
135	http://idpnan.org.ua/files/fil-i.m.-kriminalno-pravova-ta-kriminologichna-protidiya-nenalejnomu-vikonannyu-profesiynih-obov_y	0.21%
136	http://4-i-5.ru/text-3/page-10-ref-73323.php	0.21%
137	https://mon.gov.ua/storage/app/media/pravo-diyalnosti/2021/July/do-nakazu-83-l.pdf	12 джерел 0.19%
138	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10739/%d0%91%d1%96%d0%b3%d0%bd%d1%8f%d0%ba%20%d0%9e.%...	0.16%
139	https://sites.google.com/site/vsevidyucebnyhrabot/home/kriminalna-vidpovidalnist	4 джерела 0.16%
140	https://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B...	2 джерела 0.16%
141	https://uchika.in.ua/kornyejev-yu-v-institut-povitryanogo-zakonodavstva-v-sistemi-t.html	2 джерела 0.16%
142	http://www.oridu.odessa.ua/news/golovna/ogol/2013/inf_list_actual_problem111.pdf	0.16%
143	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11338/5/%d0%b7%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d	4 джерела 0.16%
144	https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0579cec5-ffbe-42cc-8784-2d5114f471d0/content	2 джерела 0.16%
145	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11390/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20	2 джерела 0.16%
146	http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/APNU/Visnuk2009_57.pdf	0.16%
147	http://www.edupolicy.org.ua/_dx/assets/images/Kniga160514_web.pdf	0.16%
148	https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3012/1/%d0%9a%d0%b2%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%84%d1%96%d...	0.16%